

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.378/2019/11.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Székely Ákos, a tanács elnöke
Dr. Sebe Mária, előadó bíró
Dr. Márki Zoltán, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2019. október 21.

Az ügy tárgya: csalás büntette és más bűncselekmények

Terhelt: I. rendű és II. rendű

Első fok: Székesfehérvári Törvényszék, 6.B.15/2017/30., ítélet, tárgyalás,
2018. március 1.

Másodfok: Győri Ítéltábla, Bf.III.64/2018/6., végzés, nyilvános ülés,
2018. október 3.

Az indítvány előterjesztője: a terhelték védői

Az indítvány iránya: a terhelték javára, enyhítésre

Rendelkező rész

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a Kúria az I. rendű és a II. rendű terhelték védői által előterjesztett felülvizsgálati indítványokat elbírálv a Székesfehérvári Törvényszék 6.B.15/2017/30. számú ítéletét, valamint a Győri Ítéltábla Bf.III.64/2018/6. számú végzését - mindkét terhelt tekintetében - hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Székesfehérvári Törvényszék a 2018. március 1-jén kihirdetett 6.B.15/2017/30. számú ítéletével az I. rendű és a II. rendű terhelték bűnösségét 4-4 rendbeli bünszervezetben, bűnsegédként elkövetett csalás büntettének kísérletében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 318. § (1) bekezdés, (7) bekezdés a) pont], 4-4 rendbeli bünszervezetben, bűnsegédként elkövetett közokirat-hamisítás büntettében [korábbi Btk. 274. § (1) bekezdés a) pont] és 4-4 rendbeli bünszervezetben, bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (korábbi Btk. 276. §)

állapította meg. Ezért - halmazati büntetésül - az I. rendű és a II. rendű terheltet egyaránt 4 évi fegyház fokozatú szabadságvesztésre ítélte és 4 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. Megállapította, hogy feltételes szabadságra nem bocsáthatóak és bűnügyi költség megfizetésére kötelezte őket.

- [2] Védelmi perorvoslatokat elbírálva a másodfokon eljáró Győri Ítéltábla 2018. október 3-án kelt Bf.III.64/2018/6. számú végzésével mindkét terhelt tekintetében helybenhagyta az elsőfokú határozatot.
- [3] Az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által irányadónak tekintett tényállás lényege szerint az 1. számú személy 2006 őszén rávette a 2. számú személyt, hogy legyen az 1. számú kft. ügyvezetője, hogy e társaság felhasználásával pénzhez jusson. Ennek érdekében 4 nagy cég, valamint az 1. számú kft. között ténylegesen meg nem történt, sértettenként 800 millió forintot meghaladó összegű adásvételekről hamis adásvételi szerződéseket készített, majd hamis fizetési meghagyás benyújtásával a sértettek számláit vezető pénzügyi intézeteknél beszédési megbízások teljesítését kezdeményezte. Maga az 1. számú személy egyetlen részcsелеkményt sem valósított meg, e feladatokat utasításai szerint az I-II. rendű terheltek, valamint a 2. számú személy és a 3. számú személy hajtották végre. A hamis adásvételi szerződéseket a multicégek nevében az I. rendű terhelt írta alá, bélyegzőiket a II. rendű terhelt készítette el. A hamis szerződésekben foglalt követelésnek megfelelő fizetési meghagyás kibocsátása iránt 2006. december 7-én négy peren kívüli eljárás keretében a hamis adásvételi szerződéseket és az ismeretlen személy által készített átadás-átvételi jegyzőkönyveket becsatolták. Ezek alapján a Fővárosi Bíróságon peren kívüli eljárás indult, amelyek mindegyikében az eljáró bírósági titkár hiánypótlásra hívta fel az 1. számú kft.-t. Az 1. számú személy felhívására a II. rendű terhelt egy ismeretlen személlyel a bírósági végzésen szereplő bélyegző-lenyomatokról hamis bélyegzőt készített, majd az érkeztető bélyegzővel és körbélyegzővel, valamint jogerősítő záradékkal ellátott fizetési meghagyásokra a bírósági titkár névalírást egy 4. számú személy ráhamisította. A hamis bélyegző-lenyomatokkal így ellátott iratot a 3. számú személy által kitöltött és a 2. számú személy által aláírt valótlan tartalmú beszédési megbízásokkal a sértettek számlavezető pénzügyi intézeteihez benyújtották és készpénzfelvételi igényt jelentettek be. Az érintett bankok azonban biztonsági ellenőrzés kapcsán megállapították, hogy a benyújtott fizetési meghagyások hamisak, ezért nem utaltak pénzt az 1. számú kft. számlájára, hanem értesítették a rendőrséget.
- [4] Az 1. számú személlyel szemben elkülönített eljárást a törvényszék - nevezett tartós és súlyos betegsége miatt - felfüggesztette.
- [5] A fenti tényállással összefüggésben a Székesfehérvári Törvényszék 2012. február 22-én kelt 5.B.238/2010/37. számú ítéletével, amely a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.217/2012/15. számú ítéletével 2012. november 27-én vált jogerőssé, a 3. számú személy terheltet 4 rendbeli társtettesként elkövetett csalás büntettének kísérlete [korábbi Btk. 318. § (1) bekezdés, (7) bekezdés a) pont], 4 rendbeli közokirat-hamisítás büntette [korábbi Btk. 274. § (1) bekezdés a) pont] és 4 rendbeli magánokirat-hamisítás vétsége (korábbi Btk. 276. §) miatt különös visszaesőként - halmazati büntetésül - 5 év 6 hónapi börtönbüntetésre és 5 évi közügyektől eltiltásra ítélte. A 2. számú személyt a Székesfehérvári Törvényszék 5.B.238/2010/37. számú ítéletével, a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.217/2012/15. számú ítéletével, valamint a Kúria 2013. július 4-én jogerős Bhar.II.487/2013/11. számú ítéletével 4 rendbeli társtettesként elkövetett csalás büntettének kísérlete [Btk. 373. § (1) bekezdés, (6) bekezdés a) pont], 4 rendbeli közokirat-hamisítás büntette [Btk. 342. § (1) bekezdés a) pont] és 4 rendbeli bűnszervezetként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt - halmazati büntetésül - 5 év 6 hónapi börtönbüntetésre és 5 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

- [6] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen 2019. január 25-én az I. rendű terhelt védője, majd a Kúriához 2019. április 2-án érkezett beadványában a II. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, mindketten a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt okot megjelölve.
- [7] Mindketten arra hivatkoztak, hogy a bíróság tévesen, a törvényi feltételek hiányában rótt fel a terhelteknek bünszervezetben elkövetést és szabott ki velük szemben törvénysértő büntetést.
- [8] Az I. rendű terhelt védője az anyagi jogszabálysértést azzal indokolta, hogy mivel az 1. számú személlyel szemben az eljárás felfüggesztésre került, a két terhelt által elkövetett bűncselekmény kapcsán nem állapítható meg a bünszervezet fogalmi ismérveként megkívánt legalább három személy elkövetői közreműködése.
- [9] A II. rendű terhelt védőjének jogi álláspontja szerint a bünszervezet elemei közül a hosszabb időre szervezettség nem állapítható meg. Ezt meghaladóan alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérletre hivatkozott.
- [10] Mindketten a bünszervezetben elkövetés megállapításának mellőzését és az alkalmazott joghátrány enyhítését kérték.
- [11] A Legfőbb Ügyészség BF.475/2019/3. számú átiratában a felülvizsgálati indítványokat részben találta alaposnak.
- [12] Kifejtette, hogy a felülvizsgálat során - a Be. 650. § (2) bekezdése értelmében - a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. Ebből következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban a tényállás megalapozottsága nem vizsgálható, nincs lehetőség a bíróságok bizonyítékértékelő tevékenységének és ezen keresztül az anyagi jogi jogkérdések vitatására sem. Emiatt ebben a részében az I. rendű terhelt védőjének a tényállás megalapozottságát vitató részei a törvényben kizártak.
- [13] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján felülvizsgálatnak csak akkor van helye, ha a cselekmény törvénysértő minősítése vagy más anyagi jogszabály kötelező rendelkezésének sérelme miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására. Ezért nem tekinthető a felülvizsgálatot megalapozó más anyagi jogi szabálysértésnek, ha a bíróság a kísérlet alkalmatlan jellegét illetően téves következtetésre jutva nem alkalmazza a büntetés korlátlan enyhítésének vagy a büntetés kiszabása mellőzésének a lehetőségét. Egyébként a töretlennek tekintett bírói gyakorlat nem várja el a megtévesztés fodorlatos jellegét, így a tévedésbe ejtéshez felhasznált okirattal szemben sem támasztható olyan elvárás, hogy a valóságossal megtévesztően hasonlónak kellene lennie.
- [14] Ugyanakkor - bár más okból - mindkét védő helytállóan hivatkozott arra, hogy a bünszervezetben elkövetés megállapítása törvénysértő. A bünszervezet fogalmát meghatározó, az ügydöntő határozat meghozatalakor alkalmazott, a bűncselekmény elkövetésekor hatályos korábbi Btk. 137. § 8. pontja alapján - amellyel tartalmilag egyező rendelkezést tartalmaz a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja is - a bünszervezet fogalmi eleme az összehangoltan működő csoport hosszabb időre szervezettsége.
- [15] Az irányadó tényállásban leírt elkövetési mód és időtartam alapján e feltétel önmagában nem állapítható meg. A bünszervezetben való elkövetés megállapíthatóságáról kizárólag a tényállásban rögzített tényadatok értékelése révén lehet állást foglalni, nem vehetők figyelembe még folyamatban lévő, más büntetőeljárás során folytatott bizonyítás adatai. A terheltek az ítélet szerint büntetlen előéletűek és korábbi együttes bűnelkövetésük kizárt. Az alapügy tárgyát képező bűncselekményeket megelőzően terhükre rótt, általuk közösen elkövetett bűncselekményre nézve pedig a tényállás nem tartalmaz tényadatot.
- [16] A bünszervezetben elkövetés téves megállapítása önmagában még nem alapozná meg a hivatkozott felülvizsgálati okot, mivel a terheltekkel szemben a (korábbi Btk. 87. § (2) bekezdésében meghatározott enyhítő rendelkezés alkalmazásával) kiszabott büntetés nem törvénysértő. A bünszervezet téves megállapítása azonban a Btk. 2. §-ának törvénysértő alkalmazását is eredményezte, ezért a megtámadott ítélet büntetéskiszabáshoz kapcsolódó rendelkezéseinek hibái - a

végrehajtási fokozat és a feltételes szabadság tekintetében - egyszerűsített felülvizsgálat során sem orvosolhatók. A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó szabályok helyes alkalmazása esetén - figyelemmel arra, hogy az ügydöntő határozatot hozó bíróság az irányadó büntetési tételkeret alsó és nem felső határát kívánta átlépni - olyan anyagi jogszabályt kellett volna alkalmazni (nevezetesen a hatályos Btk.-t), amely szerint a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos ítéleti rendelkezés a bünszervezetben történő elkövetés megállapításának mellőzése esetén is téves.

- [17] Indítványozta, hogy a Kúria adjon helyt a felülvizsgálati indítványoknak, és a Be. 662. § (1) bekezdés b) pontja alapján a felülvizsgálati indítványokkal megtámadott határozat rendelkező részéből mellőzze a bünszervezetben elkövetésre utalást; a bűncselekmények minősítését a Btk. alkalmazásával helyesbítse, és a terheltekkel szemben kiszabott szabadságvesztés nemének és tartamának változatlanul hagyása mellett hozzon a feltételes szabadságra bocsátás és a szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozata vonatkozásában a törvénynek megfelelő határozatot.

III.

- [18] A felülvizsgálati indítványok nem alaposak.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen van helye és kizárólag a Be. 648. § a)-c) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [20] A törvényi feltételeknek megfelelő [a Be. 649. § (1) bekezdésében felsorolt] törvényes ok a felülvizsgálatra, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont], vagy ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével [Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont] szabott ki törvénysértő büntetést. A felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási szabálysértéseket a törvény kimerítően sorolja fel [Be. 649. § (2) bekezdés a)-d) pont].
- [21] Az indítványozó szerint az eljáró bíróság a büntető anyagi jogszabályt megsértve értékelte a bűncselekményeket bünszervezetben elkövetettnek, és emiatt az I. rendű és II. rendű terheltekkel szemben törvénysértő büntetést szabott ki.
- [22] Kétségtől az első- és a másodfokon eljáró bíróság egyezően ítélte meg, hogy a felülvizsgálattal érintett terhelteknek felrótt bűncselekménynél a bünszervezetben elkövetés ismérvei fellelhetők.
- [23] A bünszervezet (az elkövetéskor hatályos törvény, a korábbi Btk. 137. § 8. pontja és ezzel egyezően a Btk. 459. § 1. pontja szerint) három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.
- [24] Figyelemmel arra, hogy a bünszervezetben elkövetés nem a bűncselekmény Különös Részen foglalt minősítő körülménye, így megállapítása a minősítést nem érinti. Mivel az elkövetéskori törvény 98. § (1) bekezdése és ezzel egyezően a Btk. 91. § (1) bekezdése szerint a bünszervezetben elkövetés a büntetés kiszabására vonatkozó Általános részi rendelkezés, ezért az ítélet rendelkező részében - hasonlóan a visszaesés (valamint a többszörös és a különös visszaesés) megjelenítéséhez - a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezéshez kapcsolódóan kell kifejezésre juttatni. Emiatt tévedett a bíróság, amikor a bünszervezetben történt elkövetésnek a cselekmények jogi minősítése körében tulajdonított jelentőséget, tehát a cselekményeket bünszervezet tagjaként elkövetettként minősítette. A bünszervezetben elkövetéshez a törvény az Általános részbeli rendelkezések között fűz bizonyos büntetékiszabási jogkövetkezményeket. Ilyen minősített esete egyetlen bűncselekménynek sincs, emiatt a bünszervezetben elkövetés a jogi minősítésben sem lett volna feltűntethető.
- [25] A bünszervezetben elkövetés megállapítására csak a konkrét bűncselekmény megvalósításának körülményei adhatnak alapot (4/2005. Büntető jogegységi határozat indokolás V/5-6. bekezdés).

- [26] A bűnszervezet fogalmának objektív elemei az irányadó tényállásban írtak szerint nem valósultak meg maradéktalanul. 1. számú személy irányításával létrejött egy feladatmegosztáson alapuló, összehangoltan működő csoport, amelynek tagjai egyidejűleg négy sértettet érintően kíséreltek meg öt évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő vagyon elleni bűncselekményt, illetve követtek el ehhez kapcsolódóan közbizalom elleni bűncselekményeket. A bűnszervezet működésének ismérvei közül a hosszabb időre szervezettség nem állapítható meg, a tényállás alapján a többes bűnelkövetési formák közül legfeljebb a bűnszövetségben elkövetés merülhet fel, amely a terhelteknek felrótt bűncselekménynél nem minősítő körülmény.
- [27] A bűnszervezetben elkövetést illetően tehát a bíróság téves következtetésre jutott.
- [28] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést, alkalmazott törvénysértő intézkedést. A büntetés kiszabása alatt a büntetés nemére és mértékére vonatkozó ítéleti rendelkezést kell érteni. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának és a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó rendelkezésnek a meghatározása nem a büntetés kiszabásának része.
- [29] A bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása önmagában nem feltétlen eredményezi törvénysértő büntetés kiszabását, amennyiben az az adott tényálláshoz rendelt törvényi büntetési tételkeret felső határát nem haladja meg. A jelen esetben a terheltekkel szemben enyhítő rendelkezés alkalmazásával kiszabott szabadságvesztés büntetés tartama nem éri el a legsúlyosabb bűncselekmény miatt kiszabható törvényi büntetési tétel minimumát, továbbá a mellékbüntetés feltételei hiánytalanok és mértéke is törvényes.
- [30] A büntetőtörvény időbeli hatályára (Btk. 2. § II. fordulata) vonatkozó rendelkezés megsértésére hivatkozással pedig csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha ezáltal a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése vagy más anyagi jogszabálysértés miatt törvénysértő büntetést szabott ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmazott (BH 2002.467., BH 2003.223., BH 2005.165.II., BH 2009.231.). Ha tehát a régi és az új minősítéshez kötődő, abból fakadó törvényi büntetés egyaránt alapul szolgál a kiszabott tartamhoz, nem válik törvénysértővé az alapügyben választott büntetés nagysága.
- [31] A jogerő előtt az enyhébb elbírálás címén - amint azt a 4/2013. (X. 14.) BK vélemény is tartalmazza - alapot adhat az új büntetőtörvény alkalmazására határozott tartamú szabadságvesztés esetében a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi, törvény erejénél fogva kötelező időpontjára vonatkozó rendelkezés. Amennyiben az eljáró bíróság mégis az elkövetéskori büntetőtörvény alkalmazása mellett döntött, akkor az e szerinti feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés a jogerő felbontására alkalmas felülvizsgálati okot nem képez. A feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés ugyanis sem a büntetés, sem az intézkedés fogalma alá tartozónak nem tekintendő. Ha tehát az alapügyben eljáró bíróság az elkövetéskori büntetőtörvény alkalmazása mellett döntött, akkor ilyen indokkal nincs helye felülvizsgálatnak (BH 2019.43.).
- [32] A Btk. a bűnszervezethez a tételkeret megemelésén túl egyéb jogkövetkezményeket is fűz, ilyen a feltételes szabadságra bocsátás kizártságának, illetve a fegyház végrehajtási fokozatának a megállapítása. A Be. rendelkezései nem teszik lehetővé, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban a bűnszervezetben történő elkövetés törvénysértő megállapítása miatt alkalmazott egyéb joghátrányokat a törvényes büntetési tételkereten belüli büntetés kiszabása esetén korrigálja.
- [33] Következésképpen a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványoknak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján - mindkét terhelt tekintetében - hatályában fenntartotta.
- [34] Egyetértett az ügyészi állásponttal a tekintetben, hogy a bűnszervezet téves megállapítása a Btk. 2. §

törvénysértő alkalmazását is eredményezte, és a feltételes szabadság és a végrehajtási fokozat tekintetében az ítélet rendelkezései egyszerűsített felülvizsgálat keretében nem orvosolhatók. Ezért a végzés meghozatalával egyidejűleg felhívta a Legfőbb Ügyészség figyelmét az esetleges törvényességi jogorvoslat kezdeményezésére.

IV.

- [35] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 653. § (1) bekezdése értelmében a Be. 458. § (3) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [36] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2019. október 21.

Dr. Székely Ákos s.k. a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
BÉ